

Temat lekcji: Społeczeństwo polskie po II wojnie światowej

Zagadnienie: Ziemia Zachodnie i Północne

Relacja Alicji Chodorowskiej zarejestrowana w formie wideo przez Danutę Życzyńską-Ciołek w 2021 roku w Pruszkowie, sygnatura AHM_V_0207

Fragment wideo: „Ziemia Północne: sytuacja Niemców” (3 min 40 s)

Wprowadzenie

Alicja Chodorowska urodziła się w 1927 roku w Działłowiczach na Polesiu. Na początku lat 30. jej rodzina mieszkała w Iwieńcu na Nowogródczyźnie, potem w Parafianowie. Alicja Chodorowska do wybuchu II wojny światowej uczyła się w prywatnym gimnazjum żeńskim w Dżisnej. W czasie okupacji niemieckiej wykonywała przymusowe prace porządkowe na kolei w okolicach Parafianowa. W 1944 roku, uciekając przed zbliżającym się frontem, przedostała się wraz z bliskimi do Wilna. W kwietniu 1945 przyjechała do Polski, najpierw do Białegostoku, później do Gołdapi, gdzie podjęła pracę w starostwie jako kierownik referatu handlu i aprowizacji.

W poniższym fragmencie Alicja Chodorowska opowiada o Niemcach, którzy pozostali w Gołdapi w 1945 roku, po przyłączeniu tego miasteczka do Polski.

Transkrypcja nagrania

Alicja Chodorowska: No ale tam już w Gołdapi był Sawicki z żoną, no i już tam zaczęła działać. Co? – pełno było... mieliśmy tego... wołowiny, mięsa, bo pędzili Ruscy te krowy wszystkie ze stada, jakie gdzie były, bo tam przecież wszystko już było takie zrujnowane, Prusy, że ja nie wiem, naprawdę. No i to, co mogli, to oni solili, i my to samo robiliśmy. Jak dadzą nam takie... połowę takiej krowy, to te mięso rozbierało się, dosoliło się i co? Z Sawickim postanowiliśmy... Bo tu już starosta tam działał i ci wszyscy, ten i szwagier, i to, to w terenie, bo to przecież musieli te gminy, te ludzi zobaczyć, gdzie jest ktoś, kto nie ma. Tych Niemców było bardzo jeszcze dużo, takich starych, niedołężnych, że już nie mogli ani uciekać, ani nic, a niektórzy to tacy jeszcze, jeszcze liczyli, że jeszcze tu swój dobytek... bo oni to wszystko, co lepsze bogactwo, wszystko zakopywali. [...]

No, no i właśnie, że te, kilka tych osób – to Sawicki i ta żona, i ja – postanowiliśmy, że jak tyle Niemców jest i tego... Kobiety takie były zmarnowane, takie zmęczone, bo podobno tak gwałcili, które jakieś zostały, że w ogóle nie mogły dalej ani iść, ani nic. To

postanowiliśmy, że jak będziemy mieli tu i mięso, i tego, z Sawickimi zorganizujemy kuchnię dla nich. Bo w tym budynku, gdzie już my usadowiliśmy się i gdzie starosta, bo to jeden jedyny był budynek – nie mogę tu w tej zobaczyć, który to jest, bo to wszystko tak zrujnowane było miasto, że nie wiem... No i co? [...] No i ja oczywiście byłam zadowolona, że te Niemce jacy byli wdzięczni, że my ich karmimy. Oj, jaka była kucharka dobra, jak ona gulasz dobry robiła. Mieliśmy mięso przecież. [...] Ale to musieliśmy – i Sawicki, i ja – musieliśmy być i rzeźnikiem, i wszystkim, bo z tym mięsem musieliśmy porządek robić. Ale tam beczki też były, to też soliliśmy. Sól też gdzieś... tylko też wody nie mieliśmy. No, to gorsze, bo ta... było takie – Niemcy wykopywali przeciwpożarowe chyba... jak to... no jak sadzawka, jak coś, w parku tu, gdzie był główny ten ratusz... no ale nie mogliśmy ich – kijanki były i te, to nie można. Ale Rusy rozebrali browar i było zwietrzałe te piwo takie jasne. No ale dobrze, bo chodziłam po tych ogrodach, agrest był już taki zielony, duży, to gotowaliśmy zawsze tą wodę z browaru i z tymi... zakrapialiśmy zawsze. To jakoś tak żyło się. To tak było w czterdziestym jeszcze szóstym roku.

Pytania do materiału źródłowego

1. Poszukajcie informacji o Gołdapi. Kiedy została założona i przez kogo? Kiedy została przyłączona do Polski?
2. Dlaczego po przyjeździe do Gołdapi Alicja Chodorowska zastała tam dużą społeczność niemiecką? Jacy Niemcy zostali w Gołdapi?
3. Która grupa Niemców doświadczyła szczególnego okrucieństwa ze strony żołnierzy Armii Czerwonej?
4. Jakie były warunki życia Niemców w Gołdapi w 1945 roku?
5. Jakie działania podjęli pani Chodorowska i pan Sawicki wobec Niemców?
6. Jak długo trwała ta pomoc?
7. Jak określilibyście stosunek pani Chodorowskiej do Niemców?

Pełna relacja dostępna jest na stronie <https://relacjebiograficzne.pl/demo/video/462-alicja-chodorowska>.